

Quid sit praedestinatio, et in quo differat a praescientia.

Praedestinatio de bonis salutaribus est et de hominibus salvandis: ut enim ait Augustinus (in lib. de praedestinatione Sanctorum, cap. 10) praedestinatio est gratiae praeparatio, quae sine praescientia esse non potest. Potest autem sine praedestinatione esse praescientia. Praedestinatio quippe Deus ea praescivit quae fuerat ipse facturus: sed praescivit Deus etiam quae non est ipse facturus, id est omnia mala. Praescivit ergo eos quos elegit, reliquos vero reprobat, id est, ad mortem aeternam praescivit peccaturos.

An aliqui praedestinati possint damnari, vel reprobos salvari.

Praedestinatorum nullus videtur posse damnari, nec reproborum aliquis posse salvari. Unde Augustinus (in Lib. de Correctione et Gratia, cap. 13): « In Apocalypsi, inquit, dicitur (cap. 5, 2): Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Si alius non est accepturus, nisi is qui perdidit, certus est electorum numerus: id est, non potest augeri vel minui. Ad haec autem quidam obijciunt, nescientes probare numerum electorum posse augeri et minui, sic. Posset Deus non apponere gratiam quibus apponit, et posset subtrahere quibus non subtrahit quod si faceret, utique damnarentur. Possent ergo damnari isti, qui tamen salvabuntur. Posset itaque minui electorum numerus: ita etiam posset augeri: quia posset apponi gratia quibus non apponitur, per quam salvarentur. Possent ergo salvari habita gratia, qui tamen sine ea damnabuntur. Posset itaque augeri numerus electorum. Quibus respondemus, ex ea ratione dictum esse et verum esse, numerum electorum non posse augeri vel minui, quia non potest utrumque simul esse, scilicet ut aliqui salvetur et non sit praedestinator, vel ut aliqui praedestinator sit et damnatur. Intelligentia enim conditionis inopitiae, veritatem facit in dicto, et impossibilitatem in vero. Si vero simpliciter intelligatur, impossibilitas non admittitur, ut cum dicitur: Praedestinator potest vel non potest damnari, et reprobos potest salvari. In his enim et huiusmodi locutionibus ex ratione dicti disjuncta est sententia dictio: alia namque fit intelligentia, si per conjunctionem haec accipiuntur dicta, atque alia si per disjunctionem, ut supra, cum de praescientia agebatur, praetaxatum est. Si enim cum dicitur: Praedestinator non potest damnari, intelligas ita: id est, non potest esse ut praedestinator sit, et damnatur; verum dicitur: si intelligas istum non posse damnari, quem deo praedestinatum: potuit enim non esse praedestinator, et ita damnaretur.

Quomodo adhuc instant questionis.

Verumtamen adhuc instant, et secundum conjunctionem argumentando ita procedunt. Non enim, inquit, potest esse ut aliqui praedestinator sit et damnatur. Utrumque istorum simul esse non potest; sed alterum horum non potest non esse, scilicet quin iste sit praedestinator: ab aeterno enim praedestinator est, et non potest modo non esse praedestinator. Cum ergo impossibile sit simul utrumque esse, et impossibile sit alterum non esse; videtur non posse alterum esse, scilicet ut damnatur. Quod si est, ergo non potest esse ut non salvetur. In huius questionis solutione mallem alios audire quam docere. Dicimus tamen de praescientia similem posse moveri questionem. Ideoque tam hic quam ibi unam facimus responsionem, dicentes determinandum fore illi cui inopitatur tota haec questio; scilicet, impossibile est alterum istorum non esse, scilicet quin iste modo sit praedestinator, ab aeterno enim iste praedestinator est. Distinguedum enim est, cum ait: Iste non potest modo non esse praedestinator, vel non potest modo esse quin sit praedestinator: hoc enim conjunctum vel disjunctum intelligi potest. Non enim potest esse ut ab aeterno sit praedestinator, et modo non sit praedestinator; nec potest esse simul ut sit praedestinator et non sit praedestinator; sed tamen potuit esse ab aeterno

(1) Al. deest alia.

quod non esset praedestinator, et potuit ab aeterno non esse praedestinator. Et sicut ab aeterno Deus potuit cum non praedestinare, ita conceditur a quibusdam quod et modo potest Deus cum non praedestinasse. Ab aeterno ergo potest non praedestinasse eum. Ergo potest iste non fuisse praedestinator. Si vero non fuisse praedestinator, nec modo esset praedestinator. Ergo modo potest non esse praedestinator. Ita et de praescientia et de praescitis dicitur: quod in actionibus vel in operationibus Dei et hominum nullatenus concludunt. Ex quo enim aliquid factum est vel dictum, non concludit quod possit non esse vel non fuisse; immo impossibile est non esse vel non fuisse quod factum est vel dictum: referentes possibilitatem vel impossibilitatem ad naturam rei existentis. Cum vero de praescientia vel de praedestinatione Dei agitur; possibilitas vel impossibilitas ad potentiam Dei refertur, quae semper eadem fuit et est: quia praedestinatio, praescientia, potentia, unum in Deo est.

Quid sit reprobatio Dei et in quibus consideretur, et quid sit praedestinationis effectus.

Cumque praedestinatio sit gratiae praeparatio, id est divina electio, quia elegit quos voluit ante mundi constitutionem, ut ait Apostolus (Ephes. 1), reprobatio e converso intelligenda est praescientia iniquitatis quorundam, et praeparatio damnationis eorumdem. Sicut enim praedestinationis effectus illa gratia est qua in praesenti justificamur, atque ad recte vivendum et in bono perseverandum adiuvamur, et illa qua in futuro beatificamur; ita reprobatio Dei qua ab aeterno non eligendo quosdam reprobat, secundum quo consideratur: quorum alterum praescit et non praeparat, id est iniquitatem, alterum praescit et praeparat, scilicet aeternam poenam. Unde Augustinus ad Prosuperum et Hilarium (sive postius lib. 6 Hypognostica, circa med.): « Haec, inquit, regula inconcussa tenenda est, peccatores in peccatis praescitis esse, non praeparatos, poenam autem esse praeparatam. Praeparavit enim Deus, ut ait Augustinus, in lib. de Dono perseverantiae (cap. 17), in praescientia sua quibus voluit bona sua, et quibuscumque conat, proculdubio se donaturum esse praescivit. Praeparavit etiam Deus, ut ait Fulgentius (lib. 4 ad Monimum, post. med.), malis ignem aeternum, illis utique quos juste praeparavit et luenda supplicia; nec tamen praeparavit ad faciendam peccata. Praeparavit enim Deus quod divina aequitas redderet, non quod humana iniquitas admitteret. Non enim sicut praeparavit sanctos ad iustitiam percipiendam, sic praeparavit iniquos ad iniustitiam additendam: quia praeparavit praeparator nunquam fuit. » Sicut ergo praedestinatio Dei proprie est praescientia et praeparatio beneficiorum Dei, quibus certissime libera ut quemque liberantur (1), ita reprobatio Dei est praescientia malitiae in quibusdam non findendae, et praeparatio poenae non terminandae. Et sicut praedestinationis effectus est gratiae appositio, ita reprobationis aeternae quodammodo effectus esse videtur obduratio. Nec obdurat Deus, ut ait Augustinus ad Sixtum (epist. 103) inpartiendo malitiam, sed non impartiendo gratiam, sicut nec digni sunt. Quibus enim non impartitur, nec digni sunt, nec merentur: potius ut non impartitur, hoc digni sunt, hoc merentur. Unde Apostolus (Rom. 9, 18) ait: « Cuius vult miseretur Deus, et quem vult indurat; » misericordiam appellans praedestinationem, et praecipue praedestinationis effectum, id est gratiae appositionem, obduracionem vero gratiae privationem. » Non enim, ut ait Augustinus ad Simplicianum (lib. 1, quaest. 2, post. med.), intelligendum est « quod Deus ita induret quasi quemquam peccare cogit, » sed tamen quibusdam peccatoribus misericordiam justificacionis suae non largitur, et ob hoc eos indurare dicitur, quia non eorum miseretur, non quia impellit ut peccent. Eorum autem non miseretur quibus gratiam non esse praebendam aequitate occultissima et ab humanis sensibus remotis iudicatur: quam non aperit, sed miratur Apostolus, ut dicitur (Rom. 11, 55): « O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae Dei! »

(1) Adlet Nicolai: ut Augustinus dicit, lib. de Dono perseverantiae, cap. 14.

Divisio textus.

Postquam determinavit de scientia Dei in communi, hic specialiter de praedestinatione determinat; et dividitur in partes duas: in prima determinat quid sit praedestinatio; in secunda determinat de casualitate eius, utrum scilicet sit causa prima vel habeat aliam, dist. 41, ibi: *Si autem quaerimus meritum obduracionis et misericordiae, obduracionis meritum invenimus, misericordiae autem meritum non invenimus.* Prima in duas: in prima determinat de praedestinatione; in secunda de reprobatione, ibi: *Cumque praedestinatio sit gratiae praeparatio . . . reprobatio e converso intelligenda est praescientia iniquitatis quorundam.* Prima in duas: in prima ostendit quid sit praedestinatio, et quorum sit; in secunda determinat de praedestinationis certitudine, ibi: *Praedestinatorum nullus videtur posse damnari.* Circa quod tria facit: primo ostendit praedestinationis certitudinem; secundo ponit objectionem in contrarium, ibi: *Ad hoc autem obijciunt; tertio ponit responsionem, ibi: Quibus respondemus.* Circa quod etiam tria facit: primo respondet ad primam objectionem; secundo obijcit contra responsionem, ibi: *Verumtamen adhuc instant; tertio solvit obijctum, ibi: In huius questionis solutione mallem alios audire quam docere.*

QUAESTIO I.

Hic est duplex questio. Prima est de praedestinatione. Secunda de reprobatione. Circa primum quaerunt tria. Primo quid sit praedestinatio. Secundo, quorum sit. Tertio, de certitudine eius. Circa primum quaerunt duo: 1.º utrum praedestinatio sit in creatura, vel tantum in Deo; 2.º quid in Deo nominet.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum praedestinatio sit aliquid in praedestinato. (1 p., qu. 25, art. 2.)

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod praedestinatio sit aliquid in re praedestinata. Omnis enim actio infert ex se passionem. Sed cum dicitur, Deus praedestinat, significatur in verbo actus divinus. Ergo videtur quod respondeat sibi aliqua passio in creatura, quae sit praedestinatio passive dicta, sicut etiam de creatione est; invenitur enim creatio actio, et creatio passio.

2. Praeterea, omnis denominatio fit secundum aliquam formam inhaerentem, sicut secundum qualitatem dicuntur quales. Sed praedestinatione aliquid denominatur, cum praedestinator dicitur. Ergo videtur quod praedestinatio sit aliquid in ipso.

3. Praeterea, comparatio est eorum quae sunt unius generis. Sed in Glossa Joan. 1, dicitur, quod melius erat Nathanaeli duas naturas in Christo cognoscere quam praedestinatum esse. Cum igitur cognitio naturarum, cui comparatur praedestinatio, in ipso aliquid ponat, videtur quod praedestinatio sit aliquid in praedestinato.

4. Praeterea, nullum aeternum definitur per temporale. Sed praedestinatio definitur per temporale: quia dicitur, quod est praeparatio gratiae in praesenti et gloriae in futuro. Ergo non est aeterna. Sed omnis actio quae temporaliter de Deo di-

citur, ponit aliquem effectum in creatura, sicut reprobare, gubernare, et huiusmodi. Ergo videtur quod praedestinatio sit aliquid etiam in praedestinato.

Sed contra, non eliguntur nisi praedestinati. Sed eliguntur qui non sunt, ut dicit Augustinus, lib. de Praedest. sanct., cap. 17 (seu potius de verb. Apost., serm. 11). Ergo videtur quod praedestinatio sit non entium. Sed in non ente non potest aliquid esse. Ergo praedestinatio non est aliquid in praedestinato.

Praeterea, ut supra, dist. 58, dixit magister, praedestinatio est quaedam species scientiae divinae. Sed scientia nihil est in se, sed tantum in sciente. Ergo videtur quod praedestinatio non ponat aliquid in praedestinato.

Solutio. Respondeo dicendum, quod ponere aliquid in alio potest intelligi dupliciter. Aut quod ipsum significatum per nomen in alio esse dicatur, sicut albedo ponit aliquid in albo: et sic dico, quod praedestinatio non ponit aliquid in praedestinato, sed in praedestinate tantum. Aut ita quod ad significatum quod est in uno, sequitur aliquid esse in alio; sicut paternitas ponit aliquid in filio, cum tamen ipsa secundum suum esse in patre tantum sit, sed dicitur ponere aliquid in filio, inquantum ad paternitatem sequitur aliquid esse in filio. Sed hoc contingit dupliciter. Vel quia relinquatur illud esse in alio simul, sicut paternitas relinquit filiationem: aut non necessario simul, sed vel prius vel posterius, sicut auditus ponit perseveracionem non tamen simul aut prius; et hoc modo dico, quod praedestinatio ponit aliquid in praedestinato: quia ad operationem hanc Dei sequitur effectus praedestinationis inesse praedestinato non semper quandoque est praedestinatio, sed quandoque; et hic effectus est gratia et gloria.

Ad primum ergo dicendum, quod, ut Philosophus tradit (in 9 Metaphysic., text. 16) actionum quaedam transeunt in exteriorem materiam circa quam aliquid effectum operantur, ut patet in actionibus naturalibus sicut ignis calefacit lignum, et in artificialibus, sicut aedificator facit domum ex materia; et in talibus actio est recepta in eo quod fit, per modum passionis, secundum quod motus est in moto ut in subjecto; et ideo in talibus est invenire actionem in re agente, et passionem in re patiente. Quaedam vero sunt quae in exteriorem materiam non transeunt ut effectum aliquid circa ipsam producant, ut patet in visione, quae cum sit actio videns, nullum effectum in re visa efficit; et tales actiones, quae proprie operationes dicuntur, in ipsis operantibus tantum sunt. Unde non potest fieri conversio passionis ad actionem acceptam a re exteriori, secundum quod in se est, sed solum secundum quod in operante est: etsi enim oculus videt lapidem, lapis tamen non videtur nisi secundum quod est in oculo per sui similitudinem. Secundum hoc ergo dico, quod creatio est talis actio quae effectum exteriorem relinquit; unde oportet passive sumptam creationem aliquid in re creata esse, sicut calefactionem in calefacto. Praedestinatio vero cum nominet operationem voluntatis et intellectus existentem solum in ipso operante, sicut visio in vidente et speculatio in speculante, si passive accipiatur, non erit aliquid in praedestinato, secundum quod in se consideratur, sed solum secundum quod in praedestinate est secundum suam similitudinem per quam ibi

cognoscitur, sicut et scitum in sciente: ex quo etiam patet quod praedestinatio non nominatur per aliquam passionem in ipso existentem, sed per operationem ipsius praedestinantis, sicut et res denominatur visa per operationem videntis. Vel aliter dicitur, quod praedestinatio, proprie loquendo de actione, secundum quod in naturalibus sumitur, non est actio, sed operatio. Operatio enim agentis quaedam est ut transiens in effectum, et haec proprie actio vel passio dicitur: et tali actioni semper respondet e converso passio; unde invenitur calefactio actio et calefactio passio (1), et similiter creatio actio et creatio passio. Quaedam vero operatio est quae non significatur ut procedens in aliquem effectum, sed magis secundum quod est aliquid in ipso; et si quidam haec recipiatur in ipso, illa receptio dicitur passio; et actio consequens conjunctum ex recepto et recipiente dicitur operatio: quia operatio semper est perfecti, ut patet in sensu: sentire enim est quaedam operatio sentientis, nec procedens in effectum aliquem circa sensibile, sed magis secundum quod species sensibilis in ipso est; unde sentire quantum ad ipsam receptionem speciei sensibilis nominat passionem, similiter et intelligere quod etiam pati quoddam est, ut in 3 de Anim. (text. 2) dicitur: sed quantum ad actum consequentem ipsum sensum perfectum per speciem nominat operationem, quae dicitur motus sensus, de quo dicit Philosophus (in 5 de Anima, text. 11); quod est actus perfecti. Sed in Deo est similitudo rei cognitae, non per receptionem sed per essentiam suam; unde suum intelligere nullo modo dicitur passionem, sed operationem tantum. Omnes igitur tales operationes non habent passiones respondentes nisi per modum significandi tantum; sicut cum dicitur aliquid sciri, non ponitur aliqua passio secundum rem in se, sed solum quidam respectus ad scientem secundum rationem, qui per modum passionis significatur a grammatico, sicut et operatio per modum actionis; unde dicit quod scire est activum, et sciri passivum. Unde dico quod praedestinatio est quaedam operatio divina, et praedestinari non ponit aliquam passionem in praedestinato, sed solum respectum quendam secundum modum intelligendi, qui respectus relinquatur ex assimilatione sciti quae est in sciente.

Ad secundum dicendum, quod in omnibus absolutis denominatur aliquid per id quod sibi inest: sed in relativis quandoque denominatur aliquid per id quod in ipso est, sicut pater paternitate, quae realiter in ipso est: quandoque autem denominatur eo quod solum in altero est; sicut in illis in quorum alio est relatio secundum rem, et in alio secundum rationem tantum. Unde dicit Philosophus (in 3 Metaphysic., text. 20), quod scibile dicitur relativum, non quia ipsum referatur, sed quia aliud refertur ad ipsum: et ita patet quod praedestinatio secundum rem nihil est nisi in intellectu divino.

Ad tertium dicendum, quod comparatio illa non attenditur absolute cognitionis duarum naturarum in Christo ad praedestinationem, sed cognitionis simul eum praedestinationem ad praedestinationem simul cum statu veteris legis: praedestinatio enim stat cum utroque. Unde dicit, quod *melius est Nathanaeli cognoscere duas naturas in Christo quam*

(1) *Al. tantum calefactio passio.*

esse praedestinatum, et manere sub umbra legis et mortis; ac si diceret: melius est esse praedestinatum et habere gratiam novi Testamenti, quam esse praedestinatum et non habere gratiam novi Testamenti: quia praedestinatio currit cum utroque Testamento.

Ad quartum dicendum, quod temporale non ponitur in definitione aeterni in recto, quasi denotans substantiam aeternam; sed in obliquo nihil prohibet poni, ut significetur respectus aeterni ad temporale: et sic gratia et gloria in definitione praedestinationis ponitur.

ARTICULUS II.

Utrum praedestinatio pertineat ad scientiam.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod praedestinatio ad scientiam pertineat. Quia, ut dicitur in littera, praedestinatio sine praescientia non potest esse. Praescientia autem scientiam nominat cum ordine ad futura. Ergo praedestinatio ad scientiam pertinet.

2. Item, videtur quod ad voluntatem. Dicit enim Augustinus (de Praedest. sanet., cap. 10, et lib. 6 Hypog. circa med. (1)), quod praedestinatio est propositum miserendi. Proponere autem est actus voluntatis, quia videtur idem esse quod finem determinare. Ergo videtur quod praedestinatio ad voluntatem pertinet.

3. Item, videtur quod ad potentiam. Quia praeparare est actus potentiae. Sed praedestinatio est praeparatio beneficiorum Dei, ut in littera dicitur. Ergo etc.

4. Item, videtur quod sit idem quod providentia vel dispositio. Quia praedestinatio dicitur aliquid in finem directio. Sed ordo in finem pertinet ad providentiam vel dispositionem. Ergo videtur quod et praedestinatio.

5. Item, videtur quod sit idem quod liber vitae. Vita enim animae est per gratiam et gloriam. Sed praedestinatio est praeparatio gratiae in praesenti et gloriae in futuro, secundum magistralem definitionem. Ergo ad librum vitae pertinet.

Solutio. Respondeo dicendum, quod praedestinatio includit in intellectu suo providentiam, et aliquid addit. Addit autem ad minus tria: unum ex parte ipsorum praedestinatorum: quia cum providentia Dei sit respectu omnium, et specialiter quodammodo sit respectu habentium voluntatem, praedestinatio includit in se providentiam secundum illum specialem modum quo est hominum, et habentium voluntatem. Secundum addit ex parte ipsius finis et eorum quae habentur ut promotiva ad finem; cum enim providentia respiciat ordinem uniuscujusque boni ad quemlibet finem, praedestinatio est tantum respectu eorum quae sunt elevata supra facultatem naturae, ut gloriae, quae est in perfecta Dei fruitione, et gratiae promotivis in ipsam; unde

(1) *Et ex lib. de Praed. sanet. prius indicabatur ad marginem, et sic etiam Lexicon theologium notat, immo Albertus Magnus pari modo usurpat in hunc locum; sed implicite tantum colligi potest ex cap. 5 ubi vocationem electorum quae fit secundum propositum Dei, ad misericordiam eius refert: similique insinuat cap. 6 et 17 ubi electionem misericordiae commendat, ut et in epist. 103, jam superius indicata, ubi misericordiae nomine praedestinationem significari ait (Et ed. i. P. Nicolai).*

QUAESTIO II.

Quorum sit praedestinatio.

Deinde quaeritur, quorum sit praedestinatio.

1. Et videtur quod sit tantum eorum qui sunt. Praedestinatio enim significat missionem quandam. Sed nihil mittitur nisi quod est. Ergo praedestinatio est tantum entis.

2. Praeterea, quod non est, non potest ad aliquid praeparari. Sed praedestinatio est praeparatio quaedam. Ergo videtur quod non sit non entium.

3. Item, videtur quod non sit Angelorum. Quia, secundum Augustinum, (loc. cit. art. praeced.), praedestinatio est propositum miserendi. Sed Angeli nunquam fuerunt miseri. Cum igitur misericordia miseriam respiciat, videtur quod eis praedestinari non competat.

4. Item, videtur quod nec beatis, qui sunt in gloria. Quia quod est in fine ultimo, non potest dirigi in illud. Sed beati sunt in suo fine ultimo. Ergo eis non competit praedestinari.

5. Item, videtur quod nec Filio Dei. Quia praedestinatio importat antecessorem quandam, sicut et praescientia. Sed respectu Filii Dei, cum sit aeternus, non potest designari aliqua antecessio. Ergo Filio Dei praedestinari non competit.

6. Sed e contrario videtur quod praedestinatio sit omnium hominum. Quia Deus, secundum Dionysium (cap. 4 de div. Nom.), aequaliter se habet ad omnia. Ergo si aliquibus ipse praeparat gratiam, et omnibus. Sed praedestinatio est gratiae praeparatio. Ergo si aliquos praedestinat, et omnes praedestinat.

7. Praeterea, sicut dirigimur in bona gratiae a Deo, ita et in bona naturae; quia omne bonum nostrum ab ipso est. Sed bona naturae omnibus largitur, bonis et malis, ut habetur Matth. 5. Cum ergo praedestinatio sit directio in finem (finis autem est bonum) videtur quod praedestinatio sit omnium.

Solutio. Respondeo dicendum, quod praedestinatio dicitur esse aliorum dupliciter: vel scilicet finis et conferentium ad finem; et sic dicitur esse gratiae et gloriae; vel eorum qui finem consequuntur; et sic est omnium qui gloriam per Dei gratiam adipiscuntur. Utramque autem ex nomine praedestinationis accipi potest, in quo conjungitur actus destinationis cum hac praepositione *prae* per compositionem advenientem. Destinare autem significat directionem alieius in aliquid, sicut nuntii. Dicitur etiam alio modo destinare, ut habetur 2 Machab., 6, 20: *Eleazarus destinavit non admittere illicita propter vitam amorem*. Sed haec significatio videtur deducta ex prima; quod enim proponitur, dirigitur in executionem operis. Illud autem proprie dicitur dirigi in aliquid quod non habet in se unde in illud vadat: et ideo proprie in illa dicitur praedestinatio quae homo ex naturalibus suis consequi non potest, scilicet gratiam et gloriam. Et ideo dicit Damascenus (ubi supra) quod praedestinatio est eorum quae non sunt in nobis. Et ideo quidquid non potest consequi gratiam et gloriam, illud non praedestinat; sed illi tantum praedestinari dicuntur qui consequuntur sunt gloriam per gratiam. Sed haec praepositio *prae* importat antecessorem, quae diversimode diversis convenit. Invenitur enim in praedestinatione hominis antecessio aeternitatis ad naturam, et naturae

dicit Damascenus, quod praedestinatio est eorum quae non sunt in nobis. Tertium addit ex parte ipsius praedestinantis, ex cuius parte videtur duo addere: primo, quia providentia est idem quod ars gubernationis rerum, quae secundum rationem sui nominis potest salvari in speculatione tantum; sed praedestinatio importat providentiam, secundum quod est ordinata ad executionem operis per voluntatem; et ideo definitur per propositum et per praeparationem: secundo addit praescientiam exitus ex parte eius quod providetur; unde potest (1) aliquid ab ordine providentiae quantum ad id quod intentum est, exire; sicut Deus vult omnes homines salvos fieri, licet non omnes salventur: non autem ab ordine praedestinationis. Dicit enim praedestinatio intentionem divinam de salute istius cum praescientia eius quod salvabitur; et ideo dicitur, quod est praescientia et praeparatio.

Unde patet solutio ad primum; quia non tantum ponitur praescientia in eius definitione.

Ad secundum dicendum, quod propositum non simpliciter nominat actum voluntatis, sed praesupponit actum cognitionis ostendentis finem in quem voluntas tendit.

Ad tertium dicendum, quod praeparatio quae ponitur in definitione praedestinationis, non est secundum executionem in opus, sed intelligitur secundum propositum divinae voluntatis.

Ad quartum dicendum, quod praedestinatio est quidam modus providentiae; sed addit aliqua specialia super eam, ut dictum est, in corp. art.

Ad quintum dicendum, quod liber vitae metaphoricè dicitur. Sicut enim in libro aliquid scribitur, ex quo in eo veritas rei intelligitur; ita etiam in intellectu describuntur similitudines rerum, per quas res cognoscuntur; unde intellectus possibilis ante intelligere comparatur tabulae in qua nihil est scriptum, in 5 de Anima (text. 14). Cum ergo dicitur liber vitae in Deo, potest sumi vita vel ex parte Dei intelligentis; et sic praescientia creaturarum dicitur liber vitae, quia *quod factum est in ipso vita erat*; Joan. 1, 5: vel ex parte rei scitae; et sic dicitur liber vitae praescientia vitae quae est in conformitate ad Deum. Haec autem est duplex; scilicet vita gratiae, et vita gloriae, quae ad perfectam conformitatem accedit. Unde cuius talis vita repraesentatur in libro divinae praescientiae, dicitur simpliciter scribi in libro vitae; secundum quid autem, scilicet quantum ad praesentem justitiam, dicitur ibi scribi, cuius vita gratiae tantum ibi cognoscitur. Et etiam quodammodo dicitur ibi scribi opposita horum, scilicet gloriae et gratiae in quantum per hoc cognoscuntur. Sic ergo patet quod liber vitae est medium inter praescientiam communiter sumptam et praedestinationem: quia praescientia est communiter omnium, sed liber vitae est tantum cognitio gratiae vel gloriae; sed praedestinatio est non tantum gratiae, sed gratiae simul et gloriae. Unde nullus dicitur esse praedestinus quantum ad praesentem justitiam, sicut dicitur scriptus in libro vitae; et super hoc addit praedestinatio propositum voluntatis.

(1) *Al. propter aliquid.*

ad gratiam, et gratiae ad gloriam. In Angelo autem invenitur antecessio aeternitatis ad naturam, et naturae ad gratiam, secundum eos qui ponunt Angelos tantum in naturalibus creatos, sed (4) non gratiae ad gloriam duratione. Secundum autem alios, qui ponunt Angelos in gratia creatos, non invenitur antecessio naturae ad gratiam secundum durationem, sed gratiae ad gloriam. In Christo autem non invenitur antecessio aeternitatis ad personam, sed tantum ad alteram naturam; nec naturae ad gratiam, nec gratiae ad gloriam, quantum ad fruitionem, sed solum quantum ad impassibilitatem animae et dotes corporis; et sic diversimode praedestinatio diversis convenit.

Ad primum ergo dicendum, quod illi qui non sunt nec erunt, non praedestinantur; sed illi qui erunt, quamvis non sint, quos Deus scientia visionis cognoscit; et quamvis ipsi non dirigantur actu in aliquid, ut in propria natura existentes, tamen praediriguntur in finem, prout sunt in Dei praesentia.

Ad secundum dicendum, quod est duplex praeparatio. Quaedam materiae, secundum quod disponitur ad recipiendum formam; et sic non praeparatur nisi quod est. Quaedam autem est praeparatio agentis, ut sit agens; et ista sicut est in naturalibus, in quantum agens acquirit dispositionem per quam agat, ita est in artifice, secundum quod concipit formam artificiatam, et proponit eam exequi in opere; et talis praeparatio est in Deo etiam respectu futurorum.

Ad tertium dicendum, quod illa definitio data est de praedestinatione in quantum respicit statum praesentis miseriae, et non de ipsa absolute. — Vel potest dici, quod misereri sumitur hic non pro amotione miseriae prius habitae, sed pro collatione eorum sine quibus miseria esset, et praecipue quae sola gratuita voluntate conferuntur.

Ad quartum dicendum, quod praedestinatus potest accipi dupliciter. Vel participialiter secundum quod significat tempus praeteritum; et sic existentes in patria sunt praedestinati; quia quod semel est praeteritum, semper erit praeteritum. Vel alio modo potest sumi neutraliter; et sic non proprie possunt dici praedestinati nisi secundum quod diriguntur in continuam beatitudinis; quod tamen non proprie (2) dicitur; quia extensionem successione non habet.

Ad quintum dicendum, quod quamvis non possit designari aliqua antecessio ad personam Filii Dei absolute, potest tamen designari ad naturam humanam, vel ad personam, secundum quod in tali natura subsistit. Sed hoc habet quae magis in 5, dist. 2, art. 5.

Ad sextum dicendum, quod quamvis Deus, quantum in se est, aequaliter se habeat ad omnes, non tamen aequaliter se habent omnes ad ipsum; et ideo non aequaliter omnibus gratia praeparatur.

Ad septimum dicendum, quod praedestinatio est proprie eorum quae sunt elevata super facultatem naturae, ut dictum est, in corp. art.; et ideo non oportet quod omnium sit praedestinatio qui a Deo bona naturalia percipiunt, sed eorum quibus gratia et gloria praeparatur.

(4) Al. additur secundum eos.

(2) Al. dicit non.

QUAESTIO III.

Utrum praedestinatio sit certa. — (1 p., qu. 25, art. 6; et de Ver., qu. 6, art. 5; et quod. 12, art. 5.)

Deinde quaeritur de certitudine praedestinationis.

1. Et videtur quod non sit certa. Dicitur enim Apoc. 5, 2: *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam.* Aut hoc intelligitur de corona praesentis iustitiae, aut de corona gloriae. Sed non de corona praesentis iustitiae; quia gratia quam quis habet, eo peccante destruitur, nec de subjecto in subjectum mutatur. Ergo intelligitur de corona gloriae. Sed gloria non est alicujus in statu vitae nisi quia est sibi praedestinata. Ergo videtur quod unus possit accipere hoc quod alii praedestinatum est; et ita praedestinatio certitudinem non habet.

2. Praeterea, Gregorius in Moralibus (lib. 23, cap. 10) dicit, quod aliis cadentibus, in eorum locum alii succedunt. Sed locus gloriae non potest dici eorum, nisi quia est eis praedestinatus. Ergo idem quod prius.

3. Praeterea, in Psal. 68, 12, dicitur: *Deleantur de libro viventium.* Sed non potest deleri de libro quod ibi scriptum non est. Cum ergo praedestinatio sit liber vitae, ut dictum est, videtur quod aliquid a praedestinatione possit deleri: et ita non erit certa.

4. Praeterea, eorum quae non sunt determinata nec in se nec in causis suis, non potest esse certitudo. Sed motus liberi arbitrii, quod est causa ad utrumlibet, non sunt determinati nec in se nec in suis causis, antequam sint. Ergo cum effectus praedestinationis expleatur motibus liberi arbitrii, quae sunt opera meritoria, videtur quod praedestinatio nullam certitudinem habeat.

5. Praeterea, omnis certa cognitio posita de necessitate concludit cognitur. Sed illud quod est aeternum, cum sit in omni tempore, potest in quocumque tempore poni. Cum igitur praedestinatio sit aeterna, potest poni aliquis praedestinatus antequam salvetur. Ergo potest concludi, *Iste salvabitur*, sicut verum. Sed si futurum contingens esset verum, tunc accideret de necessitate, ut probat Philosophus (1 Perih., cap. ult.). Ergo sequeretur quod iste ex necessitate salvaretur; et quod non posset non salvari; et sic liberum arbitrium periret, quod est impossibile: et impossibile non sequitur nisi ex impossibili. Ergo videtur quod impossibile sit praedestinationem certitudinem habere; quia alia probata sunt possibilia esse.

Sed contra, praedestinatio in sui ratione includit praesentiam. Sed ipse Deus habet certam cognitionem de omnibus quae cognoscit, ut supra, dist. 56, quaest. 1, art. 5, habitum est. Ergo videtur quod praedestinatio sit certa.

Solutio. Respondendo dicendum, quod quidam dixerunt quod Deus non cognoscit futura contingentia nisi secundum quod sunt, scilicet sciens ea esse contingentia, sicut necessaria esse necessaria. Sed hoc improbat Boetius (de Consol., lib. 3, prosa ult.); quia secundum hoc sequeretur quod Deus non plus cognosceret de salute hominum futura quam homo, qui scit etiam eam contingentem.

Unde alii dixerunt, quod praedestinatio habet certitudinem, ita quod numerus salvandorum apud

Deum est certus, accipiendum numerum quo numeramus, scilicet quod salvabuntur centum vel mille, et sic de aliis. Non autem certus est numerus materialiter sumptus, scilicet quod ad supposita; quia isti homines possunt et salvari et non salvari. Sed hoc est attribueri Deo imperfectam cognitionem. Si enim cognoscit quod tot salvabuntur, et non quod isti; imperfecta est ejus cognitio, et in universali tantum. Si autem cognoscit quod etiam isti, oportet hoc certum esse; quia cognitio ejus incerta esse non potest, sicut nec falsa.

Et ideo dicendum est, quod numerus praedestinatorum utroque modo acceptus, scilicet et formaliter et materialiter, certus est Deo, sed incertus est nobis. Nec tamen ista certitudo necessitatem salvandis imponit; quod patet ex his quae dicta sunt. Praedestinatio enim includit in suo intellectu praesentiam, et providentiam salutis omnium. Providentia autem, ut dictum est, quamvis sit omnium, non tamen omnia necessario contingunt, sed secundum conditionem causarum proximarum, quarum naturas et ordinem providentia et praedestinatio salvat. Praesentia etiam non imponit necessitatem rebus nec in quantum est causa, cum sit causa prima, cujus conditionem effectus non habet, sed causae proximae; nec ratione adaequationis ad rem scitam quae ad rationem veritatis et certitudinis scientiae exigitur, quia adaequatio ista attenditur scientiae Dei ad rem non secundum quod est in causis suis, in quibus est ut possibile futurum tantum, sed ad ipsam rem, secundum quod habet esse determinatum, prout est praesens, et non futurum; et hoc supra, dist. 58, quaest. 1, art. 5, expositum est; et ita patet quod certitudo praedestinationis nullam necessitatem salvandis imponit.

Ad primum ergo dicendum, quod utroque modo potest exponi. Si enim intelligitur de corona praesentis iustitiae, dicitur coronam ejus alius accipere, dum opera ipsius in caritate facta, quae sibi et aliis proderant, secundum quod spiritus caritatis facit communia merita sanctorum, ipso peccante sibi prodesse desinunt ad meritum vitae aeternae; eorum tamen fructus in illis manet qui in gratia perseverant; non autem ita quod eadem numero gratia quae est in uno, ipso peccante, in altero fiat. Et similiter exponitur, si intelligitur de corona futurae gloriae; quia sancti in patria existentes gaudent de omnibus meritis sanctorum qui in mundo sunt. Unde aliquo peccante, cujus multa merita praecesserunt, gaudium illorum meritorum in aeternum manebit in beatis, quod ipse peccando amisit; non ita quod gloria quae praedestinata est uni, alteri detur. Dicitur tamen: *Ne alius accipiat coronam tuam*, non ad excludendum praedestinationis certitudinem, sed ad ostendendam arbitrii libertatem.

Ad secundum dicendum, quod dictum Gregorii non intelligitur de loco qui sanctis praedestinatus est, sed de loco quem tenent in Ecclesia per statum praesentis iustitiae; quia Ecclesia nunquam destituitur existentibus in gratia; unde peccantibus quibusdam, alii in gratiam a Domino advocantur.

Ad tertium dicendum, quod praedestinatio est liber vitae secundum quod dicitur in eo aliquid scribi non solum quantum ad praesentem iustitiam, sed etiam quantum ad futuram gloriam; et sic nullo modo potest dici aliquis deleri de libro

vitalis; sed illud quod est ibi scriptum quantum ad praesentem iustitiam tantum, dicitur deleri, non mutatione facta ex parte libri, ut aliquid in eo fuerit, quod postmodum non sit; sed ex parte illius qui in libro scriptus dicitur, in quantum scilicet ipse mutatur a statu praesentis iustitiae; et sic vita ejus non repraesentatur ut praesens, sed ut praeterita.

Ad quartum dicendum, quod contingens futurum, ut motus liberi arbitrii, quamvis non sit determinatum in causa sua, est tamen determinatum in esse suo secundum quod est actus; et sic subiacet certitudini praesentiae, sicut supra dictum est de futuris contingentibus, dist. 58, quaest. 1, art. 3.

Ad quintum dicendum, quod illud quod mensuratur aeternitate, est simul cum omni tempore, ita tamen quod nullo eorum mensuratur; et ideo actus divinae praesentiae non potest poni ita esse nunc, quasi mensuraretur per praesens tempus, ut ordinem praesentis ad futurum ad suum scitum habeat; sed ad omne tempus et ad omne scitum habet ordinem praesentis ad praesens. Unde cum dicitur, Deus praescit hoc, non intelligitur quod hoc sit futurum respectu divinae scientiae, sed respectu hujus temporis in quo profertur; et ideo oportet hujusmodi verba et participia dicta de Deo a determinatione temporis absolvere, ut consignificent nunc aeternitatis, et non temporis; alias inevitabiliter sequitur error.

QUAESTIO IV.

Deinde quaeritur de reprobatione; et circa hoc duo quaeruntur: 1.º quid sit; 2.º utrum Deus sit causa obdurationis et exaccinationis, quae reprobationi quodammodo respondet.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum reprobatio addat aliquid supra praesentiam.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod reprobatio nihil addat supra praesentiam. Reprobatio enim malorum est. Sed horum non habet Deus nisi scientiam simplicis notitiae, ut supra, dist. 58, quaest. 1, art. 1, habitum est. Ergo reprobatio supra praesentiam nihil addit.

2. Praeterea, illud quod addit aliquid supra commune, non appropriat sibi nomen communis, sicut convertibile quod non indicat substantiam rei appropriat sibi nomen proprium; quia non addit aliquid, sicut definitio addit. Sed reprobatio appropriat sibi nomen praesentiae; dicimus enim communiter malos praesentes, et bonos praedestinos. Ergo videtur quod reprobatio nihil supra praesentiam addat.

3. Praeterea, Magister supra, 53 dist., posuit rationes eorum quae aliquid supra praesentiam et scientiam addunt, ut dispositiones, providentiae etc. Ergo cum non fecerit ibi de reprobatione mentionem, videtur quod nihil supra praesentiam addat.

Sed contra, praesentia est omnium tam bonorum quam malorum. Sed reprobatio non est nisi damnandorum. Ergo aliquid supra rationem praesentiae addit.

Praeterea, reprobatio opponitur approbationi.

Sed approbatio dicit aliquid in voluntate. Cum ergo opposita sint ejusdem, videtur quod reprobatio ponat aliquid in voluntate et non in praesentia tantum.

Solutio. Respondeo dicendum, quod reprobatio addit supra praesentiam rationem providentiae. Cum enim providentia divina sit communiter omnium, tamen quodam speciali modo et privilegio est eorum in quibus invenitur voluntas, per quam aeternae gloriae capaces sunt; unde specialis quidam modus providentiae divinae attenditur, secundum ordinem talis naturae in finem (1), et secundum collationem eorum quae in finem promovent. Et quia ex conditione talis naturae est ut a consecutione finis deficere possit, ideo per providentiam divinam ordinatum est ut talis defectus in bonum justitia cedat, dum culpae poena adhibetur: et ideo sicut providentia divina respectu ipsius boni, quod est per consecutionem gratiae et gloriae, cum praesentia eventus, dicitur praedestinatio; ita providentia divina respectu mali oppositi cum praesentiae defectus, dicitur reprobatio. Et quia bonum subjacet providentiae ut causatum et ordinatum, ideo dicitur, quod praedestinatio est causa gratiae et gloriae ad quam ordinatur. Sed quia malum non subjacet providentiae ut intentatum vel causatum, sed solum ut praesentium et ordinatum, ideo reprobatio est tantum praesentia culpae, et non causa; sed poenae, per quam culpa ordinatur est praesentia et causa.

Ad primum ergo dicendum, quod malorum ut fiant, Deus habet scientiam simplicis notitiae; sed ut ordinentur, habet etiam horum scientiam approbationis; et hoc importat reprobationis nomen.

Ad secundum dicendum, quod reprobatio non addit ex parte reprobati supra praesentiam, quia nihil causatur in ipso per quod malus fiat; et ideo appropriat sibi nomen commune: addit tamen aliquid ex parte Dei reprobantis; scilicet voluntatem ordinis poenae ad culpam. Unde etiam in abstracto non ita appropriat sibi nomen commune sicut in concreto; unde magis dicitur reprobatus praescitus quam praesentia reprobatio.

Ad tertium dicendum, quod reprobatio opponitur praedestinationi; et ideo per oppositum datur intelligi posita praedestinatione.

ARTICULUS II.

Utrum Deus sit causa obdurationis. — (1-2 qu. 79, art. 1; et infra 2 dist. 37, quaest. 2, art. 1; et de Mal., qu. 5, art. 1; et cont. Gent., lib. 1, cap. 162.)

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod obdurationis et excaecationis causa sit Deus per id quod habetur 2 Corinth. 4, 4: *Deus hujus saeculi excaecavit mentes infidelium*, et una Glossa (ordinaria) exponit de Deo vero. Ergo videtur quod ipse sit causa obdurationis et excaecationis.

2. Praeterea, excaecatio et obduratio sunt quaedam poenae justae (2). Sed omnis poena justa a Deo est. Ergo excaecatio et obduratio a Deo sunt.

3. Praeterea, secundum Philosophum in Poste-

(1) *Al. additur gloriae.*
(2) *Al. deest justae.*

rioribus (lib. 1, text. 50) si affirmatio est causa affirmationis, et negatio est causa negationis. Sed vellemus dicere est causa quod iste habeat gratiam, quia scilicet ipse vult. Ergo videtur quod non velle Dei sit causa quare iste gratiam non habeat. Sed hoc est obduratio. Ergo ex parte Dei accipienda est causa obdurationis.

4. Praeterea, sicut dicit Philosophus in 2 Physic. (text. 50), id quod per sui praesentiam est causa salutis navis, scilicet gubernator, per sui absentiam est causa periculi. Sed Deus per sui praesentiam in anima est causa gratiae. Ergo per sui absentiam est causa obdurationis.

Sed contra est quod dicunt sancti communiter, Dionysius (cap. 4 de div. Nom.), Augustinus (alius auctor, de Spiritu et Anim., cap. 17), Anselmus (lib. de concord. Gratiae et lib. Arb. ante med.), scilicet quod causa quare iste non habet gratiam, est quia ipse noluit accipere, et non quia Deus noluit dare: quia lumen suum omnibus offert quod tamen ab omnibus non percipitur, sicut nec lumen solis a caeco. Sed obduratio est ipsa earentia gratiae. Ergo obdurationis causa non est ex parte Dei.

Praeterea, nullus culpatur vel punitur de eo cuius causa in ipso non est. Sed homo punitur et culpatur pro obduratione, vel pro earentia gratiae. Ergo hujusmodi causa est ipse.

Solutio. Respondeo dicendum, quod obduratio dicitur quandoque actus voluntatis obstinatae in malum, qui pertinaciter adhaeret; et sic constat quod obdurationis causa non est Deus, sed homo; sicut nec alicujus actus peccati, inquantum deformis est. Quandoque vero obduratio dicitur ipsa privatio gratiae, quae etiam excaecatio dicitur: quia gratia est quoddam lumen animae, et perfectio quaedam habitans ipsam ad bonum. Istum autem carere gratia, ex duobus contingit: tum quia ipse non vult recipere: tum quia Deus non sibi infundit, vel non vult sibi infundere. Horum autem duorum talis est ordo, ut secundum non sit nisi ex suppositione primi. Cum enim Deus non velit nisi bonum, non vult istum carere gratia nisi secundum quod bonum est. Sed quod iste careat gratia, non est bonum simpliciter; unde hoc absolute consideratum, non est volitum a Deo. Est tamen bonum ut careat gratia si eam habere non vult, vel si ad eam habendam negligenter se praeparat, quia justum est, et hoc modo est volitum a Deo. Patet ergo quod hujus defectus absolute causa prima est ex parte hominis qui gratia caret; sed ex parte Dei non est causa hujus defectus, nisi ex suppositione illius quod est causa ex parte hominis. Et per hunc modum invenitur dici Deus quandoque causa excaecationis vel obdurationis, non quidem immitteudo malitiam sed non impartiendo gratiam, quod in ipso est. Si enim non necessario impartiatur gratiam, in ipso est et non impartiri; unde ejus quod est non impartiri, aliquo modo causa est. Iste autem defectus potest dupliciter considerari, sicut etiam quilibet alius. Cum enim defectus incidat ex defectu causae secundae et non ex defectu causae primae; quem tamen defectum Deus non impedit, tamen impedire posset, ne impedimentum naturae cedat: si iste defectus gratiae compararetur ad voluntatem, quae est sicut causa proxima, invenitur voluntas habere causalitatem ad ipsum, quae bonum propositum non accipit, cum accipere possit; et ex hoc est culpabilis et vituperabilis: quia ma-

Expositio textus.

Intelligentia enim conditionis implicitae veritatem facit in dicto, et impossibilitatem in vero. Hoc sic exponi potest. Accipiatur duo dicta, quorum unum est verum, scilicet Petrum posse damnari: alterum falsum; scilicet Petrum non posse damnari. Si adjungatur conditio quae implicite intelligitur in hoc participio *praedestimatus*, intellectus illius conditionis facit dictum, quod prius erat falsum, esse verum; quia si Petrus est praedestimatus, Petrum non posse damnari est verum. Faciet etiam impossibilitatem in dicto, quod prius erat verum: Petrum enim posse damnari est impossibile, si est praedestimatus; ut tamen impossibilitas ad necessitatem consequentiae referatur.

Quod tamen in actionibus vel operationibus Dei et hominum nullatenus conceduntur. Operationes Dei nominat quas explet nulla creatura mediante, sicut intelligere, velle et hujusmodi: et quia tales operationes aeternitate mensurantur et non tempore, ideo non sequuntur necessitatem praeteriti, sed manent in libertate praesentis; ita tamen quod immobilitas non tollatur: non enim potest Deus nunc velle, et quod nunc vult, postea non velle: sed suum aeternum velle semper est in libertate voluntatis ejus; et ideo ex veritate praedestinationis non sequitur aliqua necessitas ex parte praedestinantis, sicut nec ex parte praedestinati. Potest enim et praedestinare et non praedestinare. Operationes autem Dei et hominum nominantur quae a Deo mediante creatura vel in creatura expleantur, et quia ex parte creaturae tempore mensurantur ideo transeunt in praeteritum, et necessitatem acquirunt.

Ita reprobationis aeternae quodammodo effectus esse videtur obduratio. Hoc ideo addit, quia non est simpliciter concedendum quod reprobatio obdurationis sit causa, sed solum permissionis et ordinationis, ut dictum est, in corp. art.

DISTINCTIO XLI.

Utrum aliquid sit meritum obdurationis et misericordiae.

Si autem quaerimus meritum obdurationis et misericordiae; obdurationis meritum invenimus, misericordiae autem meritum non invenimus; quia nullum est misericordiae meritum, ne gratia evanescat, si non gratis donetur, sed meritis redditur. Miseretur itaque secundum gratiam quae gratis datur, obdurat autem secundum iudicium quod meritis redditur. Unde datur intelligi, ut sicut reprobatio Dei est nolle misereri, ita obduratio Dei sit non misereri; ut non ab illo irrogetur aliquid quod sit homo deterior, sed tantum quo sit melior non erogetur. Ex his aperte ostenditur, quid misericordiam quid obdurationem intellexerit Apostolus (Rom. 9), et quia misericordiam nullum advocat meritum, obduratio vero non est sine merito; et misericordiae verbo hic accipitur praedestinatio, et praesepit praedestinationis effectus; obdurationis vero non ipsa Dei aeterna reprobatio, quia eius nullum est meritum, sed gratiae privatio sive subtractio, quae quodammodo est reprobationis effectus. Accipitur tamen aliquando reprobatio pro obduratione, sicut et praedestinatio pro suo effectu, cui est gratia appositae. Gratia enim quae apponitur effectus est praedestinationis. Cum ergo gratiae quae apponitur homini ad justificationem, nulla sint merita, multo minus et ipsius praedestinationis, qua ab aeterno elegit Deus quos voluit, aliqua possunt existere merita: ita nec reprobationis qua ab aeterno, quosdam praescivit futuros malos et damnandos; sicut elegit Jacob et repro-

bavit Esau: quod non fuit pro meritis eorum quae tunc habebant, quia nulla habebant, quoniam nec ipsi existebant; nec propter futura merita quae praevideret, vel illum elegit vel illum reprobavit.

Opinio quorundam, in qua fuit aliquando Augustinus, sed postea retractavit.

Opinati sunt tamen quidam, Deum ideo elegisse Jacob, quia talem futurum praescivit qui in eum crederet et ei serviret: quod aliquando Augustinus se sensisse dicit (in lib. 1 Retract., cap. 25), ubi aperte ostendit quod si propter futura merita electus esset, jam non ex gratia esset electio (non ergo ideo electus est a Deo, quia talis futurus erat; sed ex tali electione talis est factus); ita dicens: « Disputans » ergo (1) quid elegerit Deus in nondum nato, cui dixit servitium esse majorem, et quid in eodem majore similitur » nondum nato reprobari; ad hoc perduxit rationationem » ut dicerem: Non ergo elegit Deus opera cuiusquam in » praesentia, quae ipse daturus est; sed fidem elegit in praesentia; et quem sibi crediturum esse praescivit, ipsum » elegit cui Spiritum sanctum daret, et bona operando, etiam » aeternam vitam consequeretur. » Ecce hic aperte dicit, non propter opera cum elegisse, sed propter fidem, quia cum

(1) *Al. deest ergo.*